

Ад чаго пакутуюць беларускія балоты

Беларусь ужо шмат гадоў трымае планку адной з найбагацейшых краін Еўропы на рэсурсы водна-балотных угоддзяў. Нягледзячы на маштабную асушальную меліярацыю ў другой палове XX ст., у нашай краіне ўдалося захаваць у натуральным стане 863 тыс. га балот (агульная плошча тарфянікаў складае 2,39 млн га). Беларускія адкрытыя нізінныя балоты і моцна абводненыя поймы раўнінных рэк — найбуйнейшыя ў Еўропе. Яны ж з’яўляюцца важным рэгіёнам для захавання рэдкіх відаў жывёл і раслін.

Сёння для захавання і аднаўлення водна-балотных угоддзяў краіны працуюць вучоныя, спецыялісты прыродаахоўнай галіны, а таксама міжнародныя партнёры.

— Наша краіна далучылася да Канвенцыі аб водна-балотных угоддзях, якія маюць міжнароднае значэнне галоўным чынам у якасці месца пражывання вадаплаўных птушак, — Рамсарскай канвенцыі, у 1999 годзе. За гэты час 26 водна-балотных угоддзяў Беларусі (іх агульная плошча — 778,9 тыс. га) былі ўключаны ў спіс водна-балотных угоддзяў міжнароднага значэння, — расказаў **начальнік упраўлення біялагічнай і ландшафтнай разнастайнасці Міністэрства прыродных рэсурсаў і аховы навакольнага асяроддзя Мікалай Свідзінскі**. — Сёння большая частка рамсарскіх угоддзяў аб’яўлена асабліва ахоўнымі прыроднымі тэрыторыямі ці з’яўляецца прыроднымі тэрыторыямі, якія падлягаюць спецыяльнай ахове і на якіх устаноўлены рэжымы аховы і выкарыстання.

Сёлета пачнецца распрацоўка праекта закона «Аб ахове і выкарыстанні балот (тарфянікаў)», а ў 2019 годзе плануецца атрымаць закончаны нарматыўны дакумент.

Загадчык сектара міжнароднага супрацоўніцтва і суправаджэння прыродаахоўных канвенцый НПЦ НАН Беларусі па біярэсурсах Аляксандр

Казулін адзначыў, што розныя нормы, якія датычацца балот, прапісаныя ў розных заканадаўчых актах, трэба аб’яднаць у адзін дакумент і выключыць супярэчнасці, што сустракаюцца. «Магчыма, гэта першы закон аб балотах у свеце», — заўважыў вучоны.

Па словах Аляксандра Казуліна, за апошнія гады спецыялісты падышлі да вырашэння праблемы зарастання нізінных балот трыснягом і хмызнякамі. Была распрацавана тэхналогія ўстойлівага выкарыстання біямасы на нізінных балотах, у межах міжнародных праектаў закуплена спецыялізаваная тэхніка. Добрыя вынікі рэалізаваных праектаў даюць падставу больш шырока прымяняць распрацаваныя тэхналогіі. Усё гэта, спадзяецца вучоны, дапаможа захаваць унікальныя нізінныя балоты Палесся, а разам з імі і рэдкія водна-балотныя віды жывёл і раслін.

Наступныя па чарзе — пойменныя лугі, якія таксама актыўна зарастаюць хмызнякамі. Асабліва пакутуе ад гэтага пойма Прыпяці. Некалі самыя прадуктыўныя лугі і самая рыбная рака Еўропы сёння здаюць свае пазіцыі. Шматгадовая расліннасць назапашваецца ў рацэ, што пагаршае ўмовы для нерасту рыбы, змяншаецца колькасць насякомых і вадаплаўных птушак.

НПЦ па біярэсурсах пры падтрымцы ПРААН/ГЭФ плануе ажыццявіць пілотны праект сумесна з ААТ «Тураўшчына» па ўзнаўленні пойменных лугоў каля вёскі Пагост і Тураўскага луга (Жыткавіцкі раён Гомельскай вобласці). Там плануецца разводзіць мясную жывёлу, выпас якой на гэтых тэрыторыях (вызваленых ад кустоўя) будзе праходзіць па спецыяльным графіку.

— Мы хочам паказаць, як гэтыя тэрыторыі можна ўстойліва выкарыстоўваць, — падкрэсліў вучоны.

Пакуль нявырашанай застаецца праблема дэградацыі азёрных экасістэм. Многія беларускія вадаёмы сёння зарастаюць расліннасцю, пагаршаецца кармавая база для рыб, парушаецца відавасклад іхтыяфаўны.

Па словах Аляксандра Казуліна, адна з прычын гэтай сітуацыі — засілле ў беларускіх вадаёмах такіх рыб, як лешч і карп (апошні трапляе ў азёры праз зарыбленне). Гэтыя рыбы выядаюць увесь корм і запускаюць незваротныя працэсы забалочвання.

Каб вырашыць гэтыя праблемы, у НАН Беларусі плануюць пры падтрымцы Глобальнага экалагічнага фонду распрацаваць і выпрабаваць на некалькіх азёрах тэхналогіі іх выратавання.